

Bondekultur og bondesamfund i 17- og 1800- tallet

Grenå Kysthotel
4. Oktober 2024

De krænkellesparate. Tåsinge 1734

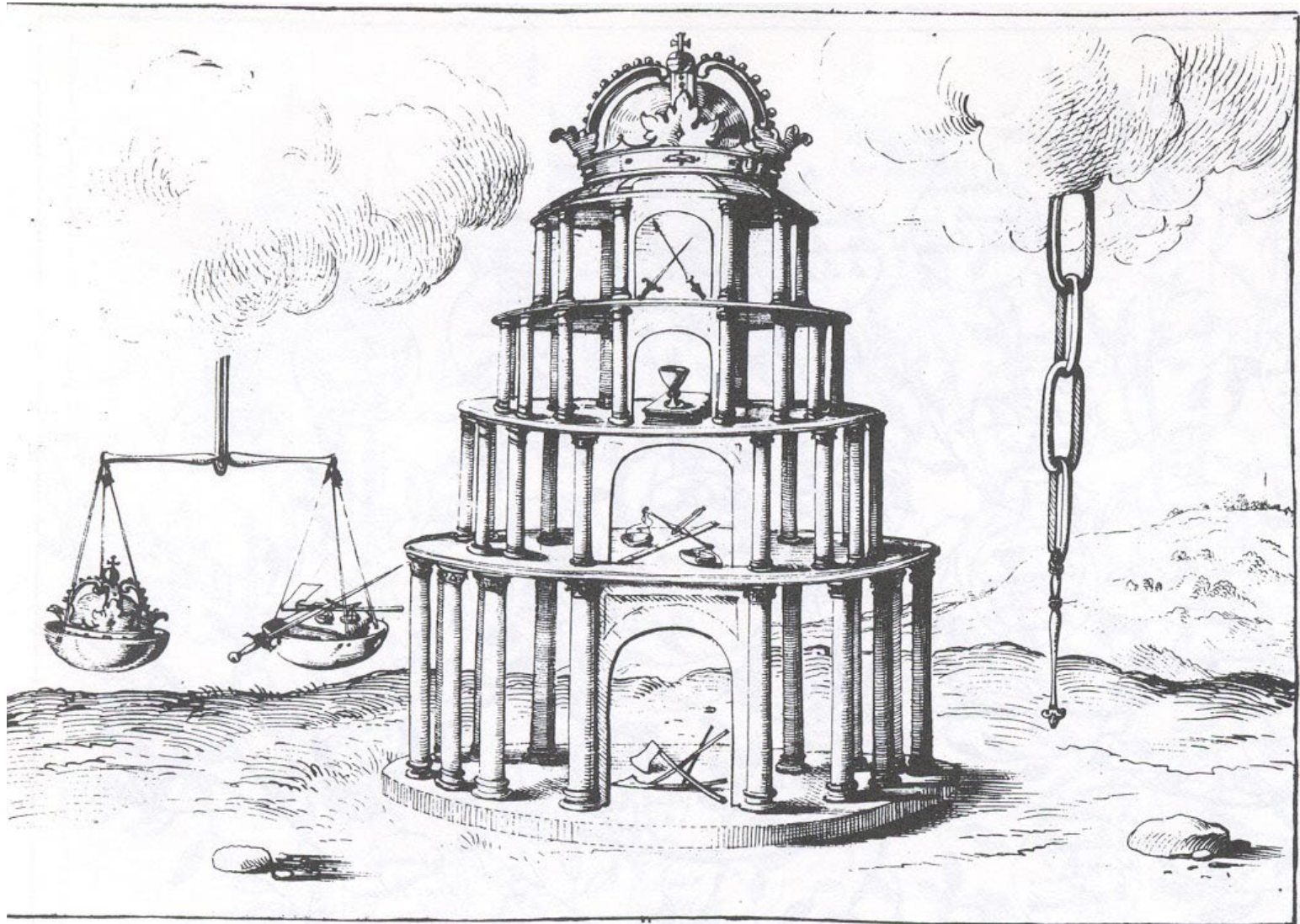
- Niels Juel føler sig krænket af
- købmandskonen Anna Riiber, som føler sig krænket af
- bonden og kroholderen Otte Christensen
- En skikkelig og ærlig mand

Bondeforagten

- Aristokratiske idealer gennemsyrrer samfundet
- Adelskab og rangforordningerne
- Honneste ambitioner: Købmænd og herregårde. Køb af rang og adelsskab
- Adeligt etos vs. borgerlig business-ånd
- Rangsamfund vs. standssamfund
- Standsbetinget lovgivning/ulighed for loven
- Bønderne og almuen er lavest i hierarkiet

De fire stænder

Bondesamfundet i 1700-tallet

- Samfundets indretning: Godsejere og fæstere
- Værn, hals- og håndsret, hørighed og lydighed
- Hoveri og landgilde
- Almindeligt fæste og superficiaærfæste
- Tradition for familiefæste
- At indfri sig på en gård
- Arvefæste og arvefæsteproblemer
- Vornedskab, livegenskab og stavnsbånd
- Godsejeren, skatterne og landsoldaterne

Forskellige vilkår

- Hovedgårdssystem og fæstegodssystem
- Jylland og Fyn vs. Sjælland og Lolland-Falster
- Godsernes indflydelse på "vindskibeligheden"
- Fastboende og fraværende godsejere
- Forvaltere og forpagtere
- Dødsboopgørelserne viser forskellene. Eksempel: Bønderne på den jyske hede
- Gårdens bygninger viser ofte velstanden eller manglen på samme

Sydvestfyn Vestjylland Sjælland

Agrar oplysning og landboreformer

- Landbruget er ineffektivt. Præget af tvang
- Staten indsamler information om landbruget
- Opdagelsen af bonden og de regionale forskelle: Driftige jyder, propre fynboer og sjuskede sjællændere
- Landsbyfællesskabet er et problem
- Hvad er et landsbyfællesskab? Marker og drift
- Godser og landsbyer i fællesskab. Noget må gøres. Landsbyfællesskabet opløses ca. 1760-1810
- Stavnsbåndets "ophævelse"
- Salg af jord til selveje

Landbruget og bønderne i 1800-tallet

- Bonden får en gulerod, men også en gæld
- Dårlige høstår, Napoleonskrigene og vulkanudbrud i Indonesien. Konkurser og fallitter

Pause

Nye tider

- Folkeskoleloven 1814 og bondens tænkemåde
- Forskellen på bønder og landmænd
- Efter krisen: Gode år, befolkningstilvæksten skaber efterspørgsel
- Kornsalgsperioden varer til ca. 1870. Den amerikanske prærie.
- Befolkningsvæksten og rejsen til Vestjylland og til Amerika

Landets marv

- 1800-tallet er nationalismens århundrede
- Grundloven 1849 og bondens rettigheder
- Hvor findes danskheden? Hos byboen eller hos bonden?
- St. St. Blicher og de vestjyske kimbrere
- Den skotske inspiration. Ossian og højlandets kultur
- Forestillingen om den driftige vestjyde
- Fjernt fra Jupiter, fjernt fra lynet
- Hvem er de rigtige jyder?
- Modstillingen mellem jyder og sjællændere
- De glemte fynboer, lollikker, falstringer mm.

Bondekulturen bliver hegemonisk

- Grundtvig og højskolerne om bonden som folkets kerne. Patent på danskheden
- Jagten på danskheden. Folkemindesamlerne og bønderne. Sagn og fortællinger fra afsides steder
- Dansk kultur = bondens kultur
- Systemskiftet i 1901
- Arbejderkulturen og bondekulturen
- Bondekulturen romantiseres. Det glade fællesskab.

— Har du husket at skifte halm i hestestalden?

Den er her stadig
bonderomantik i ny
forklædning

MAJ MY HUM AidAN

ÆRØ

MANIFESTET

Om længslen efter et andet familieliv

GYLDENDAL

Tak for i dag